

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก
ข้อมูล ณ วันที่ ๒๕ เดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๘

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล นายสัมพันธ์ ศรีอ่อน

๒. เลขประจำตัวประชาชน

๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ ๔๔ หมู่ที่ ๓ ตำบลศิระกระบือ อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก
โทรศัพท์ ๐๘๗ ๐๗๓๑ ๗๕๗ Facebook สัมพันธ์ ศรีอ่อน Line ๐๘๗ ๐๗๓๑ ๗๕๗
ปีเกิด พ.ศ. ๒๕๐๗

๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง

๕. ระดับการศึกษา

- ระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดอารีราษฎร์ จ.นครนายก
- ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กศน. ต.ศิระกระบือ จ.นครนายก
- ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กศน. ต.ศิระกระบือ จ.นครนายก

๖. อาชีพปัจจุบัน

- ☒ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว
- ☐ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร

ระบุ.....

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร ๑๘๐,๐๐๐ บาท/ปี

๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๙

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก ข้าว

๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน ๑ แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

แปลงเรียนรู้เป็นแปลงปลูกข้าวที่เน้นข้าวบริโภค เช่น ข้าวไรซ์เบอร์รี่ โดยมีการลดต้นทุนการผลิตโดยการปลูกบ่อเพื่อลดการเผาตอซัง เพิ่มธาตุอาหารในดิน ลดการใช้ปุ๋ยเคมีใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน และด้วยชุดดินมีความเป็นกรดจัด แปลงเรียนรู้จึงเป็นแปลงที่ใช้น้ำล้างดินตามศาสตร์พระราชา ในหลวงรัชกาลที่ ๙ (ลำประโดง โมเดล) เพื่อการทำเกษตรอย่างยั่งยืน

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน ๕ ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

- ฐานการเรียนรู้ที่ ๑ : การลดต้นทุนการผลิตข้าว
- ฐานการเรียนรู้ที่ ๒ : การจัดการด้านอารักขาพืช
- ฐานการเรียนรู้ที่ ๓ : การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร (ข้าว)
- ฐานการเรียนรู้ที่ ๔ : เศรษฐกิจพอเพียง
- ฐานการเรียนรู้ที่ ๕ : บัญชีครัวเรือน

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน ๖ หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน ๓ หลักสูตร ประกอบด้วย

๑) การลดต้นทุนการผลิตข้าว ด้วยการทำปุ๋ยหมักสูตรต่างๆ เช่น น้ำหมักปลา น้ำหมักจากเศษผักผลไม้ ปุ๋ยหมักจากเศษวัสดุพืชที่ใช้ในนาข้าว การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปลูกปอเพื่อลดการเผาตอซังข้าว

๒) การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน โดยมีศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนและศูนย์จัดการดินและปุ๋ยชุมชน เกษตรกรต้นแบบมีความรู้ความสามารถในการสำรวจแมลงศัตรูพืชและแมลงศัตรูธรรมชาติ พยากรณ์ การระบาดของศัตรูพืชได้ และการผลิตการขยายเชื้อชีวภัณฑ์

๓) การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร (ข้าว) เกษตรกรต้นแบบมีความรู้ความชำนาญในการคัดเลือกพันธุ์ข้าว และข้าวพันธุ์ปน ที่เหมาะสมการปลูกเพาะปลูกในพื้นที่ โดยปัจจุบันมีการผลิตข้าวไรเบอร์รี่แพ็คเกจสูงสุญญากาศ จำหน่าย และมีการผลิตข้าวพันธุ์เพื่อการเพาะปลูกขายให้เกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียง

๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน ๒ หลักสูตร ประกอบด้วย

๑) เศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่แบบผสมผสาน แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเน้นการพึ่งพาตนเองและการจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสม ตามแนวทางศาสตร์พระราชาเพื่อให้เกษตรกร สามารถดำรงชีวิตได้อย่างพออยู่พอกิน มีความมั่นคงทางอาหาร และสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว

๒) การจัดทำบัญชีครัวเรือนและตรวจสอบสหกรณ์ การบัญชีครัวเรือนเป็นการบันทึกรายรับ รายจ่าย ประจำวัน เพื่อให้ทราบถึงความเป็นมาของรายรับและรายจ่าย แล้วนำมาวิเคราะห์สถานะทางการเงิน

๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย

๑) การทำขนมไทยและอื่นๆ เกษตรกรต้นแบบสามารถนำวัสดุที่มีในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ลดการซื้อจากภายนอก เช่น การปลูกมะพร้าวไว้เพื่อจำหน่ายเป็นมะพร้าวแกง การแปรรูปเครื่องเทศเป็นพริกแกง ใช้ในครัวเรือนและจำหน่ายในชุมชน การผลิตขนมไทยสร้างรายได้ การปลูกไผ่ไว้ใช้เป็นไม้ในครัวเรือน

๔.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

หลักสูตร “การลดต้นทุนการผลิตข้าว”

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

๑. เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตของตนเอง
๒. เพื่อถ่ายทอดเทคนิค วิธีการ และเทคโนโลยีที่ช่วยลดต้นทุนการผลิต
๓. เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรด้วยกัน

เนื้อหา

๑. ความรู้พื้นฐานเรื่องต้นทุน

- องค์ประกอบของต้นทุนการผลิตข้าว (ค่าวัสดุ ค่าแรง เครื่องจักร ฯลฯ)
- การบันทึกต้นทุน และการวิเคราะห์ต้นทุนต่อไร่

๒. เทคนิคการลดต้นทุนในแต่ละขั้นตอนการผลิต

- การเตรียมดิน: ไถกลบตอซัง, ใช้จุลินทรีย์เร่งการย่อยสลาย
- การใช้พันธุ์ข้าว: คัดเลือกพันธุ์ข้าวเหมาะสมกับพื้นที่, ใช้พันธุ์ดีมีคุณภาพ
- การหว่านเมล็ด/ปักดำ: ลดปริมาณเมล็ดพันธุ์ (หว่านแบบแม่นยำ/หว่านแห้ง)

- การจัดการน้ำ: ใช้น้ำอย่างพอเพียง
- การใส่ปุ๋ย: ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
- การป้องกันโรค-แมลง: ใช้ชีวภัณฑ์, การเฝ้าระวังและควบคุมแบบผสมผสาน (IPM)

๓. การใช้วัสดุและสารทดแทน

- ปุ๋ยหมักชีวภาพ, จุลินทรีย์สังเคราะห์แสง, ฮอร์โมนไข่ การทำน้ำหมักจากสมุนไพรเพื่อไล่แมลง

ศพก. หลัก ตำบลศีระกระป้อมมีการจัดการถ่ายทอดความรู้ผ่านกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรชาว กิจกรรมการฝึกอบรมตลอดฤดูการเพาะปลูก โดยใช้ผู้เรียนเป็นจุดศูนย์กลาง มีการฝึกอบรมในแปลงปลูกครอบคลุม ทุกระยะ พัฒนาการของพืชและการปฏิบัติจัดการที่เกี่ยวข้องทั้งหมดโดยการมีส่วนร่วม การเรียนรู้จาก ประสบการณ์การปฏิบัติจริง และการเยี่ยมชมแปลงเรียนรู้

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับ จังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วม จัดทำแผนอย่างละเอียด)

ร่วมประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก.และแปลงใหญ่ ระดับจังหวัด ในฐานะประชาสัมพันธ์ ระดับจังหวัด เพื่อแลกเปลี่ยนปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานภาคการเกษตร สะท้อนข้อคิดเห็นในระดับผู้ปฏิบัติ ระดมความคิดเห็น ให้มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการขับเคลื่อนพัฒนางานด้านการเกษตรและ สหกรณ์ของจังหวัด และข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้อง ทบทวนแนวทางการดำเนินงาน เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทราบถึงปัญหา สามารถนำไปพัฒนาหรือหารือ ในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการ ขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัดต่อไป ในฐานะประชาสัมพันธ์

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

การประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก.และแปลงใหญ่ ระดับอำเภอ ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานของ ศพก. และแปลงใหญ่ โดยมีหน่วยงานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครนายกระดับอำเภอและจังหวัดเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน

ภาคผนวก 3.2

แผนปฏิบัติการบูรณาการขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

อำเภอลองครักษ์ จังหวัดนครนายก ประจำปีงบประมาณ 2568

ชื่อเกษตรกรต้นแบบ นายสัมพันธ์ ศรีอ่อน สิ้นค้าหลัก ข้าว

จุดเด่น 1. การลดต้นทุนการผลิตข้าว 2.การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร (ข้าว)

กิจกรรม	ปริมาณ	หน่วย	งบประมาณ	ระยะเวลา												หมายเหตุ
				ต.ค.67	พ.ย.67	ธ.ค.67	ม.ค.68	ก.พ.68	มี.ค.68	เม.ย.68	พ.ค.68	มิ.ย.68	ก.ค.68	ส.ค.68	ก.ย.68	
1. การเตรียมการ																
-ประชุมหรือคณะกรรมการ ศพก.และเครือข่าย	1	ครั้ง				←→										
-ร่วมกันวิเคราะห์เพื่อการพัฒนา ศพก.						←→										
- กำหนดแนวทางพัฒนาและแผนการดำเนินงาน						←→										
- พัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้						←→										
2.การพัฒนาศักยภาพ ศพก.																
2.1 การปรับปรุงฐานเรียนรู้	5	ฐาน								←						→
ฐานการเรียนรู้ที่ 1. การลดต้นทุนการผลิตข้าว																
จัดทำป้ายองค์ความรู้																
ฐานการเรียนรู้ที่ 2. การจัดการด้านอารักขาพืช																
จัดทำป้ายองค์ความรู้																
ฐานการเรียนรู้ที่ 3. การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร (ข้าว)																
จัดทำป้ายองค์ความรู้																
ฐานการเรียนรู้ที่ 4. เศรษฐกิจพอเพียง																
จัดทำป้ายองค์ความรู้																
ฐานการเรียนรู้ที่ 5. บัญชีต้นทุนและบัญชีครัวเรือน																
จัดทำป้ายองค์ความรู้																
2.2 การปรับปรุงแปลงเรียนรู้ เรื่อง การลด	1	เรื่อง				←					→					
2.3 การปรับปรุง/จัดทำ/ข้อมูลประจำ ศพก.	17	ศูนย์			←											→
2.4 พัฒนาศูนย์เครือข่าย																
- คัดเลือก/รับรองศูนย์เครือข่าย						←→										
- วิเคราะห์ศูนย์เครือข่าย						←→										
- ปรับปรุง/พัฒนา ฯลฯ										←						→
2.5 คณะกรรมการ ศพก.			4,000													
- ประชุมคณะกรรมการ ศพก.	4	ครั้ง				←→		←→			←→		←→			
3. การให้บริการของ ศพก.																
3.1 การให้บริการข้อมูล ข่าวสาร	12	ครั้ง		←												→
3.2 การให้บริการด้านการเกษตร	12	ครั้ง		←												→
4. การอบรมเกษตรกร																
- การอบรมเกษตรกรผู้นำตามหลักสูตรและแผนการเรียนรู้ของ ศพก. ตลอดจนดูการผลิตตามแนวทางโรงเรียนเกษตรกร	3/10	ครั้ง/ราย				←→					←→	←→				
- สรุปผลการอบรม															←→	
5. ติดตามประเมินผลและรายงาน																
5.1 การรายงานความก้าวหน้า	4	ครั้ง			←→			←→			←→				←→	
5.2 สรุปผลการดำเนินงาน	1	ครั้ง											←			→

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำการเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำการเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำการเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

นายสัมพันธ์ ศรีอ่อน มีความรู้ในด้านการทำนาตั้งแต่อายุ ๗ ปี และเป็นคนช่างคิด ช่างสังเกต ใฝ่รู้อยู่ตลอดเวลา จึงสังเกตเห็นความแตกต่างของข้าวพันธุ์อื่น ที่ต่างจากพันธุ์ที่ตนเองปลูก เป็นข้าวไม่ไวแสง ทำได้ทุกฤดูกาล ซึ่งมีลักษณะที่ดี ให้ผลผลิตสูง จึงได้รวบรวมพันธุ์ข้าวจากที่ต่าง ๆ เนื่องจากมีความชำนาญในการจำแนกลักษณะประจำพันธุ์ข้าว มีการคัดเลือกพันธุ์ และตัดพันธุ์ปน เพื่อให้ข้าวได้ผลผลิตสูง คุณภาพเป็นที่ต้องการของชาวนาด้วยกันในพื้นที่และชุมชนใกล้เคียง และพัฒนาพื้นที่บางส่วนปลูกข้าวไรซ์เบอร์รี่ เพื่อเป็นข้าวบริโภคจำหน่าย ประกอบกับหน่วยงานภายใต้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานประมงอำเภอ สถานีพัฒนาที่ดินลงมาส่งเสริมเข้าร่วมอบรม จุดประกายให้หันมาเรียนรู้การทำเกษตรตามหลักวิชาการ จากองค์ความรู้ที่ได้สะสมจากประสบการณ์รวมถึงจากการถ่ายทอดของหน่วยงาน จนสามารถให้คำแนะนำเป็นที่ปรึกษาแก่ชาวนาผู้อื่นได้ เป็นเกษตรกรต้นแบบให้กับชุมชน และนำไปสู่การเป็นศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

ปัญหาที่พบ เช่น ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น พันธุ์ข้าวที่ไม่เหมาะสมกับพื้นที่ ราคาผลผลิตตกต่ำ สภาพดินฟ้าอากาศ และอายุ จึงทำให้หันมาเรียนรู้และปรับเปลี่ยนวิธีการทำเกษตรตามหลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

๑. การใช้หลักวิชาการ : การวิเคราะห์ดิน ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การใช้สารชีวภัณฑ์

๒. การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม : ใช้เครื่องจักรกลการเกษตร ช่วยลดแรงงาน

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

(๑) การลดต้นทุนการผลิต

- ก่อนเริ่มฤดูทำนาข้าว จะมีการเก็บตัวอย่างดินเพื่อส่งตรวจวิเคราะห์ค่าค่า pH ค่าธาตุอาหารในดิน นำมาปรับใช้กับการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เพื่อลดปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีในการซ่อมแซมบำรุงดิน

(๒) การผลิตสารชีวภัณฑ์กำจัดแมลงศัตรูพืช เช่น เชื้อไตรโคเดอร์มา และบีบิวเวอเรีย สำหรับควบคุมโรคพืชแมลงในแปลง ทำให้ลดการใช้สารเคมี ปลอดภัยและลดต้นทุน

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

(๑) การใช้เครื่องพ่นปุ๋ย เพื่อลดการใช้แรงงาน ลดต้นทุนการผลิต และเวลาในการปฏิบัติงาน ตลอดจน ก่อให้เกิดความสม่ำเสมอในการใส่พ่นสารปุ๋ย สามารถกำหนดหรือปรับการออกของปุ๋ย

(๒) การบริหารจัดการน้ำ น้ำใช้จากคลองชลประทานในการทำนา ใช้เครื่องสูบน้ำเข้าพื้นที่นา ในช่วงที่จะมีการปรับพื้นที่ก่อนที่จะทำการปลูกข้าว หลังจากที่มีการหว่านข้าวแล้วประมาณ ๑๕-๒๐ วัน จะปล่อยน้ำให้แห้ง แล้วค่อยปล่อยน้ำเข้าใหม่ ระดับน้ำประมาณ ๑๐- ๑๕ เซนติเมตร เกษตรกรมีเทคนิคการปล่อยน้ำแห้ง สลับเปียก หรือคล้าย ๆ วิธีการแกล้งข้าว

(๓) ด้านการใช้น้ำลี้ยงดิน (ลำประโดง) เป็นผู้ที่ใช้ศาสตร์น้ำลี้ยงดิน ลดความเป็นกรดต่างของพื้นที่ดินเปรี้ยวของในหลวงรัชกาลที่ ๙ โดยได้รับการถ่ายทอดความรู้จากหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมในพื้นที่ จึงเกิดเป็นลำประโดงโมเดลให้แก่เกษตรกรพื้นที่ข้างเคียง และเกษตรกรต้นแบบได้รับเกียรติเป็นวิทยากรในงานวันดินโลก ปี ๒๕๖๓ เพื่อถ่ายทอดหลักการใช้น้ำลี้ยงดิน ลำประโดงที่เหมาะสมกับพื้นที่

ลำประโดงบริเวณข้างแปลงนา

๓) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ด้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

(๑) การใช้น้ำลี้ยงดิน (ลำประโดง) ลำประโดงที่เหมาะสมกับพื้นที่ มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ขุดลอกร่องลำประโดงให้เชื่อมตลอดแนวผืนนาด้านใดด้านหนึ่งโดยมีความลาดเอียงตามพื้นนา โดยขนาดร่องที่ เหมาะสมด้านบนกว้าง ๖๐ เซนติเมตร ด้านล่างกว้าง ๓๐ เซนติเมตร และจะต้องลอกลำประโดงให้เชื่อมกับลำน้ำสาธารณะ หรือลำน้ำสาขาต่างๆ เพื่อสะดวกในการระบายน้ำจากนาเข้าออกสู่ลำประโดง

ขั้นตอนที่ ๒. วางแผนผังแปลงนา โดยจะต้องให้มีทางระบายน้ำเข้าออกบริเวณต้นแปลง กลางแปลง และท้ายแปลงนากับลำประโดง

ขั้นตอนที่ ๓ ปรับพื้นที่นาให้มีความลาดเอียงเล็กน้อยเพื่อการไล่ระดับน้ำเมื่อมีการปล่อยน้ำเข้าแปลงนา และปล่อยน้ำออกจากแปลง จะต้องขึ้นและแต่งให้คันนาสามารถกักเก็บและระบายน้ำได้ดี

ขั้นตอนที่ ๔ ปล่อยน้ำจากลำประโดงเข้าพื้นที่นาจากบริเวณต้นแปลงและให้น้ำไหลให้ท่วมแปลงนา โดยน้ำจะชะล้างความเป็นกรดของผิวดินและไปซังบริเวณปลายนา จากนั้นก็ปล่อยน้ำบริเวณปลายนาลงสู่ลำประโดงหรือลำน้ำสาธารณะต่อไป ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักทฤษฎีการแก่งดินของในหลวงรัชกาลที่ ๙

(๒) การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ซึ่งเริ่มต้นจากการเก็บตัวอย่างดินจากแปลงปลูกในความลึกประมาณ ๑๕ - ๒๐ เซนติเมตร หลายจุดในแปลง แล้วนำไปผสมรวมกันเป็นตัวอย่างดินหลัก ก่อนส่งตรวจวิเคราะห์ที่สำนักงานพัฒนาที่ดินนครนายกหรือหน่วยงานที่ให้บริการ การวิเคราะห์จะให้ข้อมูลค่าความเป็นกรด - ด่าง ปริมาณธาตุอาหารหลัก และอินทรีย์วัตถุในดิน ซึ่งเมื่อทราบผลแล้ว เกษตรกรสามารถเลือกใช้สูตรปุ๋ยให้ตรงกับความต้องการของดินและพืชได้อย่างแม่นยำ ช่วยลดการใช้ปุ๋ยเกินความจำเป็น

(๓) การปลูกปอเทืองเพื่อไถกลบเป็นปุ๋ยพืชสด แทนการเผาตอซังหลังเก็บเกี่ยว ปอเทืองเป็นพืชตระกูลถั่วที่ปลูกง่าย โตเร็ว และให้ปุ๋ยอินทรีย์ชั้นดี วิธีการเริ่มจากการไถพรวนแปลงหลังเก็บเกี่ยวแล้วหว่านเมล็ดปอเทืองประมาณ ๕ - ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่ คลุมเมล็ดด้วยการคราดดิน จากนั้นปล่อยให้เจริญเติบโตประมาณ ๔๕ - ๖๐ วัน เมื่อเริ่มออกดอกประมาณครึ่งหนึ่งของแปลงจึงไถกลบลงในดิน ปล่อยให้สลายตัวก่อนเริ่มปลูกพืชรุ่นถัดไป วิธีนี้ช่วยเพิ่มธาตุอาหารให้ดิน ลดการใช้ปุ๋ยเคมี ลดวัชพืช และลดการเผาซึ่งก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม

(๔) การใช้สารชีวภัณฑ์เข้ามาทดแทน เช่น เชื้อราไตรโคเดอร์มา และเชื้อราบิวเวอร์เรีย ซึ่งเป็นชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช ทั้งโรคและแมลง โดยนายสัมพันธ์ ศรีอ่อน เกษตรกรต้นแบบจะใช้ชีวภัณฑ์ไตรโคเดอร์มาตั้งแต่กระบวนการแช่เมล็ดข้าวก่อนหว่านจนถึงระยะเก็บเกี่ยว ส่วนเชื้อราบิวเวอร์เรียนั้น เกษตรกรจะนำมาใช้เมื่อเริ่มพบการระบาดของแมลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล หากพบว่า ๑ กอข้าว มีเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ๑๐ ตัวขึ้นไป จำเป็นต้องรีบป้องกันกำจัด ซึ่งเกษตรกรจะลงเดินสำรวจแปลงนาข้าวของตนเองทุกวัน ๒ ช่วงเวลาคือเช้าและเย็น ซึ่งเป็นช่วงที่แมลงออกมาทำลายข้าวและสามารถสังเกตเห็นได้ชัดเจน ทำให้สามารถป้องกันการระบาดได้

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติมเพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๑ ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑) ข้าว	พื้นที่ปลูกจำนวน ๒๐ ไร่	(ไร่-งาน-วา)
๑.๒)	พื้นที่ปลูกจำนวน.....	(ไร่-งาน-วา)
๑.๓)	พื้นที่ปลูกจำนวน.....	(ไร่-งาน-วา)

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๑ ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑) ปลาเบญจพรรณ	จำนวน ๒ ไร่	(หน่วย.....)
๒.๒)	จำนวน.....	(หน่วย.....)
๒.๓)	จำนวน.....	(หน่วย.....)

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....ชนิด ประกอบด้วย

๓.๑) จำนวน.....(ตัว)

๓.๒) จำนวน..... (ตัว)

๓.๓) จำนวน..... (ตัว)

๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....ชนิด ประกอบด้วย

๔.๑) จำนวน.....(หน่วย.....)

๔.๒) จำนวน.....(หน่วย.....)

๔.๓) จำนวน.....(หน่วย.....)

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้า ข้าว มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) ค่าเมล็ดพันธุ์ เป็นเงิน ๒๐๐ - ๓๐๐ บาท/ไร่

๑.๒) ค่าปุ๋ย เป็นเงิน ๗๐๐ - ๙๐๐ บาท/ไร่

๑.๓) ค่าสารป้องกันโรคและแมลง เป็นเงิน ๕๐๐ - ๗๐๐ บาท/ไร่

๑.๔) ค่ารถไถเก็บเกี่ยว เป็นเงิน ๖๐๐ - ๗๐๐ บาท/ไร่

๑.๕) ค่าแรงงาน เป็นเงิน ๘๐๐ - ๙๐๐ บาท/ไร่

รวมต้นทุนการผลิต ๒,๘๐๐ - ๓,๕๐๐ บาท/ไร่

รายได้ ๔,๘๐๐ บาท/ไร่

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ข้าวแพ็คสุญญากาศ

เฉลี่ยรายได้วันละ ๕๐๐ บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ข้าวแพ็คสุญญากาศ

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ ๓,๐๐๐ บาท/สัปดาห์

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ข้าวแพ็คสุญญากาศ

เฉลี่ยรายได้เดือนละ ๙,๐๐๐ บาท/สัปดาห์

๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ข้าวและปลาเบญจพรรณ

เฉลี่ยรายได้ปีละ ๑๘๐,๐๐๐ บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

นายสัมพันธ์ ศรีอ่อน เกษตรกรต้นแบบ เป็นตัวอย่างให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ของชุมชน หมู่ ๓ ตำบลศิระกระบือ อย่างชัดเจน ทั้งด้านการลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มมูลค่าให้แก่ข้าวเปลือกสู่การเป็นข้าวบริโภค ทำให้เกิดการพูดคุย แลกเปลี่ยน ปรัชชาหารือ การรวมกลุ่ม เป็นศูนย์ข้าวชุมชน วิสาหกิจชุมชนและแปลงใหญ่ข้าวตำบลศิระกระบือ และเป็นศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรจนถึงปัจจุบันนี้

สิ่งสำคัญคือทำให้ตำบลศีระกระปือ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก เป็นที่รู้จักทั้งระดับตำบล อำเภอ จังหวัด ระดับเขต และระดับประเทศต่อไป

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์

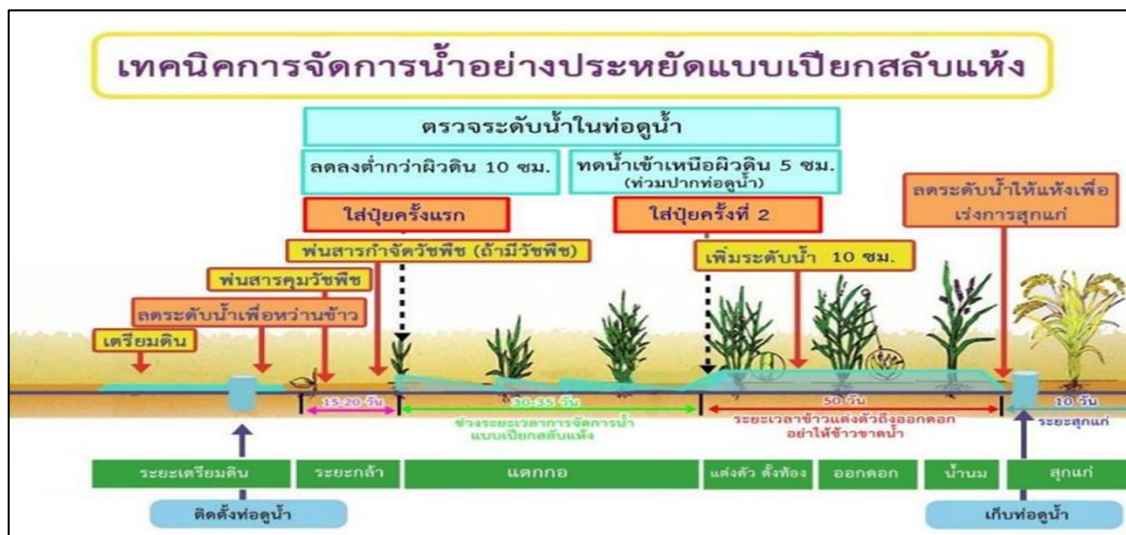
๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสีงแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

มีการนำเทคนิคการปลูกข้าวแบบเปียกสลับแห้งจากศูนย์วิจัยข้าวปราชญ์ มาปรับใช้ในพื้นที่ และถ่ายทอดความรู้ให้แก่ ศพก. เครือข่าย และเกษตรกรที่ปลูกข้าวในพื้นที่ตำบลศีระกระปือ

ประเด็นการปฏิบัติ	รายละเอียด
๑. การเตรียมดิน	- ตรวจวิเคราะห์ธาตุอาหารในดินก่อนการเพาะปลูก ๑ เดือน และปลูกพืชบำรุงดิน เช่น ปอเทือง ถั่วเขียว เพื่อบำรุงดิน อัตราเมล็ดพันธุ์ ๕ กิโลกรัม/ไร่ และมีการไถกลบตอซังก่อนการเพาะปลูกข้าว เป็นการจัดการที่ดีและเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน ปรับพื้นที่นาให้ราบเรียบสม่ำเสมอ โดย- ตีเทือก ๑ ครั้ง ทิ้งไว้ ๒ วัน ทูบเทือกเพื่อเตรียมการหว่านโดยใช้กระดานลูบให้หน้าดินเรียบ และทำร่องระบายน้ำบนพื้นที่นา ๒๐ ไร่
๒. การติดตั้งท่อคูน้ำ	โดยการไต่ท่อ พีวีซี เส้นผ่าศูนย์กลาง ๔ นิ้ว ยาว ๒๕ เซนติเมตร เจาะรูด้วยสว่านเส้นผ่าศูนย์กลางหุนครึ่งถึงสองหุน ๔-๕ แถวรอบๆท่อ แต่ละรูให้ห่างกัน ๕ เซนติเมตร การติดตั้งท่อคูน้ำ ให้ติดตั้ง ๔ มุมรอบแปลง โดยฝังลึกประมาณ ๒๐ เซนติเมตร
๓. พันธุ์ข้าวที่ใช้	พันธุ์กข เช่น กข ๘๕ พิษณุโลก ๒ ใช้อัตราเมล็ดพันธุ์ ๒๐ กิโลกรัม/ไร่
๔. ขั้นตอนการจัดการน้ำแบบเปียกสลับแห้ง	- หลังหว่านเมล็ดพันธุ์ ๒-๓ วัน ฉีดพ่นสารเคมีประเภทคุมเลน (บิวทาคลอร์) เพื่อควบคุมก่อนวัชพืชงอก - หลังหว่านแล้วประมาณ ๒๐ วัน ถ้าระดับน้ำในท่ออยู่ต่ำกว่า ประมาณ ๑๐ เซนติเมตร ให้นำน้ำเข้าแปลงนาจนท่วมปากท่อ - หมั่นสังเกตระดับน้ำในท่อทุก ๕ วัน - ใส่ปุ๋ยครั้งที่ ๑ ข้าวอายุ ๒๐-๒๕ วัน พร้อมทั้งปล่อยน้ำเข้านา หลังจากใส่ปุ๋ยให้รักษาระดับน้ำให้ท่วมผิวดิน ปล่อยให้น้ำลดลงและแห้งตามธรรมชาติ และหมั่นตรวจสอบระดับน้ำในท่อถ้าระดับน้ำต่ำกว่า ๑๐ เซนติเมตร ให้นำน้ำเข้าแปลงนาและให้ท่วมปากท่อ ชังน้ำไว้จนกระทั่งน้ำแห้งแบบนี้จนกระทั่งข้าวเริ่มตั้งท้อง - ระยะข้าวเริ่มตั้งท้อง(๔๕-๕๐วัน) ใส่ปุ๋ยครั้งที่ ๒ ชังน้ำไว้จนกระทั่งข้าวออกรวง ระยะนี้ข้าวจะขาดน้ำไม่ได้ ให้รักษาระดับน้ำในแปลงนาให้สูงกว่าปากท่อคูน้ำ พอข้าวโผล่รวงเริ่มโน้มลง (อายุประมาณ ๑๐๐ วัน) ปล่อยให้น้ำแห้งตามธรรมชาติ เพื่อเตรียมการเก็บเกี่ยวต่อไป

ซึ่งเกษตรกรการปลูกข้าวแบบเปียกสลับแห้ง เป็นวิธีการจัดการน้ำในนาข้าวที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งด้านบวกและด้านลบ โดยหลัก ๆ จะช่วยลดการปล่อยก๊าซมีเทน ซึ่งเป็นก๊าซเรือนกระจกชนิดหนึ่งได้ถึง ๓๐% หรือมากกว่านั้น เมื่อเทียบกับการทำนาแบบชังน้ำตลอดเวลา นอกจากนี้ยังช่วยลดการใช้น้ำได้

ประมาณ ๓๐% และอาจลดการระบาดของโรคและแมลงบางชนิด ซึ่งส่งผลให้ลดการใช้สารเคมีและปุ๋ยได้เป็นอย่างดี

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

๑) การปลูกปอเทืองไถกลบเป็นปุ๋ยพืชสด เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหารให้กับดินโดยธรรมชาติ ลดการใช้ปุ๋ยเคมี ลดการชะล้างพังทลายของดิน และเพิ่มความสามารถในการอุ้มน้ำของดิน

๒) การใช้สารชีวภัณฑ์ทดแทนสารเคมีในการป้องกันศัตรูพืช

(๑) เกษตรกรจะหว่านข้าวออกที่ผ่านการแช่ข้าวเปลือกผสมกับชีวภัณฑ์ไตรโคเดอร์มา เพื่อป้องกันกำจัดโรครากเน่าโคนเน่า ราหลุม และใบไหม้ เพื่อลดอัตราการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช ใช้อัตราข้าว ๒๐ กิโลกรัมต่อไร่

(๒) การป้องกันกำจัดวัชพืช ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งของเกษตรกรชาวนา เกษตรกรจำเป็นต้องใช้สารป้องกันกำจัดวัชพืชอยู่ในบางครั้ง แต่ถ้าการปรับพื้นที่นา เรียบสม่ำเสมอ การกักเก็บน้ำในนาข้าว น้ำสม่ำเสมอทั้งผืนนา ไม่มีจุดใดจุดหนึ่งสูงเกินไปหรือลุ่มเกินไป จะลดปัญหาวัชพืชและปัญหาการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชได้เพื่อลดสารพิษตกค้างในดินและน้ำลดมลพิษที่อาจเกิดจากสารเคมีเกษตร รักษาสมดุลของระบบนิเวศ ทำลายเฉพาะศัตรูพืชเป้าหมายโดยไม่กระทบแมลงที่เป็นประโยชน์ ปลอดภัยต่อเกษตรกรและผู้บริโภค

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

นายสัมพันธ์ ศรีอ่อน มีความรู้ในด้านการทำนาตั้งแต่อายุ ๗ ปี จากการที่ช่วยบิดา มารดา ซึ่งประกอบอาชีพทำนา เนื่องจากเป็นคนช่างคิด ช่างสังเกต ใฝ่รู้อยู่ตลอดเวลา และเป็นเกษตรกรที่ไม่หยุดนิ่ง พร้อมทั้งจะเรียนรู้เทคโนโลยีต่าง ๆ จากองค์ความรู้ที่ได้สะสมจากประสบการณ์รวมถึงจากการถ่ายทอดของหน่วยงานทุกหน่วยงาน เพื่อนำมาปรับใช้ในการทำการเกษตร และสามารถให้คำแนะนำเป็นที่ปรึกษากับชาวนาผู้อื่นได้ เป็นเกษตรกรต้นแบบให้กับชุมชน และนำไปสู่การเป็นศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้า

เกษตร ภายใต้การบูรณาการหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทั้งนี้ยังมีการติดตามข่าวสารทางด้านการเกษตร ณ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ตำบลศิระชะกระบือ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

ภายในศูนย์ ศพก.มีฐานการเรียนรู้ที่ พร้อมให้ความรู้แก่เกษตรกรทั่วไป มีสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งอาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ที่พร้อมให้บริการ แก่เกษตรกร และหน่วยงานต่างๆ จึงมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรอยู่ บ่อยครั้ง เช่น การจัดงานวันถ่ายทอดเพื่อเริ่มต้นฤดูกาลผลิตใหม่ (Field Day) การจัดฝึกอบรมเกษตรกรผู้นำ การจัดประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. และแปลงใหญ่ เป็นที่ทำการแปลงใหญ่ข้าว ตำบลศิระชะกระบือ และนอกจากนี้ยังมีหน่วยงานต่างๆ มาใช้สถานที่ในการจัดประชุมถ่ายทอดความรู้อย่างต่อเนื่อง เช่น สถานีพัฒนาที่ดินนครนายก สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดนครนายก ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว นครนายก

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรมีการดำเนินการจัดประชุมและอบรมมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี ๒๕๕๙ จนถึงปัจจุบัน มีหน่วยงานมาใช้บริการดังต่อไปนี้

๑. การขึ้นและปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร และการรายงานภาวะการผลิตพืช ซึ่งเกษตรกรต้นแบบนาย สัมพันธ์ ศรีอ่อน ในตำแหน่งอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านช่วยเจ้าหน้าที่ดำเนินการรับขึ้นทะเบียนเกษตรกร และเป็นจุดศูนย์กลางของชุมชนที่เกษตรกรสามารถเดินทางมารับบริการได้

๒. การประชุมเชื่อมโยงคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. และแปลงใหญ่และการจัดเวทีถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรต่างๆ อาทิ ศพก. ศดปช. ศจช. วสช.

๓. กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดินนครนายก นำโครงการพัฒนาพื้นที่ทุ่งรังสิตเข้ามาช่วยเหลือและให้ความรู้แก่เกษตรกรต้นแบบ ศพก. และเกษตรกรโดยรอบพื้นที่ ศพก. ซึ่งเป็นสมาชิกของแปลงใหญ่ข้าวตำบลศิระชะกระบือ

๔. เป็นต้นแบบในการรณรงค์ให้เกษตรกรตระหนักถึงผลกระทบของการเผา และส่งเสริมการใช้ประโยชน์ร่วมกับสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขต ๓ ระยอง

ศพก. เป็นจุดศูนย์กลางระหว่างเจ้าหน้าที่ส่วนราชการและเกษตรกร เพื่อถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนสถานการณ์ด้านการเกษตร และเกษตรกรต้นแบบช่วยเป็นวิทยากรให้ทางหน่วยงานได้อีกช่องทางหนึ่ง

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) แห่งนี้ตั้งอยู่ในพื้นที่ในชุมชน และการคมนาคมสะดวก สามารถเข้าถึงได้ง่ายทั้งจากเกษตรกรในพื้นที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงเอื้อต่อการให้บริการด้านต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ศพก. ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการให้บริการด้านการเกษตร โดยเฉพาะการเป็นแหล่ง ให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหา ทางเกษตรแก่เกษตรกรในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นปัญหา เรื่องการผลิต การจัดการศัตรูพืช การใช้ปุ๋ย การจัดการดินน้ำ หรือการเชื่อมโยงตลาด มีการประสานความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร นักวิชาการ ตลอดจนเกษตรกรต้นแบบในพื้นที่ เพื่อร่วมกันวิเคราะห์และหาแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสมตามบริบทของชุมชน

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) แห่งนี้มีบทบาทสำคัญในการให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารและด้านวิชาการเกษตรแก่เกษตรกรในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง เช่น

- การประชาสัมพันธ์การระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืชในพื้นที่อำเภอองครักษ์
- การประชาสัมพันธ์โครงการ มาตรการ และนโยบายช่วยเหลือเกษตรกรของหน่วยงานภาคี

เครือข่ายภาครัฐ

- มีการจัดทำ “ฐานการเรียนรู้” หลากหลายฐานที่ครอบคลุมทุกขั้นตอนของกระบวนการผลิตทางการเกษตร ตั้งแต่การเตรียมดิน การเลือกพันธุ์ การดูแลรักษา การจัดการศัตรูพืช ไปจนถึงการตลาดและการแปรรูป ในแต่ละฐานการเรียนรู้มีการจัดทำป้ายแสดงองค์ความรู้ที่ชัดเจน เข้าใจง่าย พร้อมทั้งมีตัวอย่างจริงและสื่อประกอบ เพื่อให้เกษตรกรทั่วไปสามารถเข้ามาศึกษา เรียนรู้ และนำไปปรับใช้ได้ด้วยตนเอง และทำหน้าที่เป็นผู้นำด้านความรู้และประสบการณ์ทางการเกษตร โดยให้คำแนะนำ คำปรึกษา และถ่ายทอดองค์ความรู้จากประสบการณ์ตรงของตนเองแก่ผู้ที่เข้ามาเยี่ยมชมศูนย์อย่างเต็มที่และต่อเนื่อง

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติต่ออย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

การนำความรู้มาพัฒนาโดยการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาปรับใช้ในการทำการเกษตร และเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนและผู้สนใจ เช่น การฉีดพ่นสารชีวภัณฑ์ สารเคมีและให้ปุ๋ยในนาข้าว เพื่อลดแรงงานในการทำการเกษตร การแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว

วิธีการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวจัดตามแนวพระราชดำริ

๑. ควบคุมระดับน้ำใต้ดิน เพื่อป้องกันการเกิดกรดกำมะถัน จึงต้องควบคุมน้ำใต้ดินให้อยู่เหนือชั้นดินเลนที่มีสารไฟรโตอยู่ เพื่อมิให้สารไฟรโตทำปฏิกิริยากับออกซิเจนหรือออกซิไดซ์ทำให้เกิดสารจาโรไซต์ ที่มีสีเหลืองเหมือนฟางข้าวกระจายในชั้นผิวดิน

๒.การปรับปรุงดิน มี ๓ วิธีการ ตามสภาพของดินและความเหมาะสม คือ

๒.๑ ใช้น้ำชะล้างความเป็นกรด เมื่อล้้งดินเปรี้ยวให้คลายลงแล้วดินจะมีค่า pH เพิ่มขึ้นอีกทั้งสารละลายเหล็กและอลูมิเนียมที่เป็นพิษเจือจางลงจนทำให้พืชสามารถเจริญเติบโตได้ดี โดยเฉพาะถ้าหากใช้ปุ๋ยไนโตรเจนและฟอสเฟตก็สามารถ ให้ผลผลิตได้

๒.๒ การใช้ปูนผสมคลุกเคล้ากับหน้าดิน เช่น ปูนมาร์ล ปูนฝุ่นซึ่งปริมาณของปูนที่ใช้ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของ ความเป็นกรดของดิน

๒.๓ การใช้ปูนควบคุมไปกับการใช้น้ำชะล้างและควบคุมระดับน้ำใต้ดิน เป็นวิธีการที่ใช้ได้ผลมากในพื้นที่ซึ่งดินเป็น กรดจัดรุนแรง และถูกปล่อยทิ้งเป็นเวลานาน

๓. การปรับปรุงสภาพพื้นที่ มีอยู่ ๒ วิธี คือ

๓.๑ ปรับระดับผิวหน้าดินให้มีความลาดเอียง เพื่อให้ น้ำไหลไปสู่คลองระบายน้ำ

๓.๒ ตกแต่งแปลงนาและคันนาใหม่ เพื่อให้เก็บกักน้ำและระบายน้ำออกไปได้

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่

- เป็นศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก) ซึ่งเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาดแก่เกษตรกร รวมทั้งการให้บริการทางการเกษตร เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในพื้นที่ เป็นแหล่งเรียนรู้/สืบค้นข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรของชุมชน โดยนายสัมพันธ์ ศรีอ่อนเป็นเกษตรกรต้นแบบประจำศูนย์ฯ ทั้งเป็นสถานที่ที่หน่วยงานใช้ในการอบรม/ สัมมนา หน่วยงานที่เข้าไปใช้สถานที่ มีดังนี้ สำนักงานเกษตรจังหวัดนครนายก สำนักงานเกษตรอำเภองครักษ์ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครนายก ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวนครนายก สถานีพัฒนาที่ดินนครนายก ฯลฯ

- มีการขยายผลและการสร้างภาคีเครือข่ายในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ดังนี้

เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในพื้นที่ตำบลศิระกระบือ ได้แก่:

๑. ศูนย์เครือข่าย ด้านการจัดการศัตรูพืชชุมชนบ้านคลอง ๒๓ ผังใต้ เกษตรกรต้นแบบ นายมงคล สวยสม

๒. ศูนย์เครือข่าย ด้านการจัดการดินปุ๋ยชุมชนบ้านคลอง ๒๓ ผังใต้ เกษตรกรต้นแบบ นายวิมล บุญรอด

๓. ศูนย์เครือข่าย การใช้ประโยชน์จากที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินด้านเกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรพอเพียง/เกษตรผสมผสาน เกษตรกรต้นแบบ นายศิริ อุดมวงษ์ และศพก. ศูนย์เครือข่ายในพื้นที่อำเภองครักษ์ อีก ๑๙ ศูนย์เครือข่าย โดยมีการสัญจรเยี่ยมเยียน ศพก. เครือข่าย ผ่านการประชุมคณะกรรมการเชื่อมโยง ศพก. และแปลงใหญ่ ระดับอำเภอและระดับจังหวัด

๔.๑.๔ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

๑) วิทยากร ถ่ายทอดประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติจริงในแปลงของตน ร่วมกับการใช้หลักวิชาการและข้อมูลจากหน่วยงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรมและเข้าใจง่าย

๒) การบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รวมถึงภาคเอกชน เพื่อให้เกิดการสนับสนุนด้านองค์ความรู้ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการเชื่อมโยงโอกาสทางการตลาด

๓) การรับฟังปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในชุมชน เป็นเชื่อมระหว่างเกษตรกรกับหน่วยงานรัฐ และมีบทบาทในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับพื้นที่อย่างยั่งยืน

ประสบผลสำเร็จ "สสท.3 ระยอง" ส่งเสริมหยุดการเผา...

10 ส.ค. 2567 — * นางอุบล กล้าว
ต่อว่า สำหรับพื้นที่ความรับผิดชอบของ...

 ไทยรัฐออนไลน์

:

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน

การได้ทำหน้าที่เป็นศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ถือเป็นความภาคภูมิใจอย่างยิ่งในฐานะเกษตรกรคนหนึ่งที่มีโอกาสได้ร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านการเกษตรในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม การเป็นส่วนหนึ่งของการส่งต่อองค์ความรู้แก่เพื่อนเกษตรกรในพื้นที่ สร้างแรงบันดาลใจให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และผลักดันให้ชุมชนของตนเองมีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นสิ่งที่ทำให้รู้สึกมีคุณค่าในสิ่งที่ทำมาตลอด

นายสัมพันธ์ ศรีอ่อน เกษตรกรต้นแบบ ศพก. ตำบลศิระกระบือ เป็นจุดศูนย์กลางของชุมชน เป็นจุดรวมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน อาทิ การเลือกตั้ง การประชุม การอบรมถ่ายทอดความรู้ และการให้บริการทางการเกษตร การให้บริการของหน่วยทั้งภาครัฐและเอกชน นอกจากนี้ เกษตรกรต้นแบบของ ศพก. เป็นผู้ร่วมสร้างเครือข่ายกับชุมชน ดังนี้

๑. เป็นผู้ประสานงานส่งเสริมอาชีพคลัสเตอร์ไม้ดอกไม้ประดับในหมู่ ๓ ตำบลศิระกระบือ โดยสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย สนับสนุนให้เกษตรกรผู้ปลูกไม้ประดับโทรเกาหลีได้ขยายตลาดและขยายองค์ความรู้ระดับประเทศ

๒. เกษตรกรต้นแบบ เป็นผู้นำชุมชนในการนำความรู้เรื่องการจัดการพื้นที่ดินเปรี้ยวให้เหมาะสมกับการปลูกข้าว ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์ที่เผยแพร่ทางเว็บไซต์สถานีพัฒนาที่ดินนครนายก กรมพัฒนาที่ดิน

๓. เกษตรกรต้นแบบ เป็นผู้นำชุมชนในการเผยแพร่ข้อมูลองค์ความรู้ของ ศพก. ผ่านการประชุมระดับเขตของกรมส่งเสริมการเกษตร ทั้งแบบ onsite และonline

๔. เกษตรกรต้นแบบเป็นผู้นำชุมชนด้านการเกษตร ประชาสัมพันธ์ให้ผู้สนใจทั้งภายในและภายนอกจังหวัด ทราบถึงองค์ความรู้ด้านการปลูกข้าวของอำเภอองค์กรักซ์และที่ตั้งของ ศพก. อำเภอองค์กรักซ์

รวมถึงเป็นผู้นำชุมชนเป็นผู้มีจิตสาธารณะ ช่วยเหลืองานทั้งงานมงคล และงานอวมงคล ในพื้นที่ตำบลศิระกระบือเสมอมา

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

เป็นอาสาสมัครในหลายสาขาของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกรมการปกครอง ดังนี้

- ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอองครักษ์
- ตำแหน่งอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ช่วยรายงานภาวะการผลิตพืช ภัยธรรมชาติ รายงาน

แมลงศัตรูพืชในแปลงพริก

- ตำแหน่งหมอดินอาสา
- ตำแหน่งชานาอาสา
- ตำแหน่งครูบัญชีอาสา
- เป็นผู้ประสานงานคลัสเตอร์ไม้ดอกไม้ประดับ
- ตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
- ตำแหน่งเลขานุการแปลงใหญ่ข้าว ตำบลศิระกระบือ
- ตำแหน่งเลขานุการ วสช. ศูนย์ส่งเสริมเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านคลอง ๒๓
- ตำแหน่งรองประธานศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนบ้านคลอง ๒๓
- ตำแหน่งคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนบ้านคลอง ๒๓

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

- เป็นศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก) ซึ่งเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาดแก่เกษตรกร รวมทั้งการให้บริการทางการเกษตร เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในพื้นที่ เป็นแหล่งเรียนรู้/สืบค้นข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรของชุมชน โดยนายสัมพันธ์ ศรีอ่อน เป็นเกษตรกรต้นแบบประจำศูนย์ฯ ทั้งเป็นสถานที่ที่หน่วยงานใช้ในการอบรม/ สัมมนาหน่วยงานที่เข้าไปใช้สถานที่

- เป็นศูนย์เรียนรู้และแหล่งศึกษาดูงานด้านการผลิตข้าว
- เข้าร่วมกิจกรรมประชุมหมู่บ้าน จิตอาสาพัฒนาหมู่บ้าน และช่วยเหลืองานสังคม

และสาธารณะประโยชน์ต่างๆ

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

นายสัมพันธ์ ศรีอ่อน ได้น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ด้วยการลดรายจ่าย ลดต้นทุน การปลูกข้าวควบคู่กับการลดการทำลายสิ่งแวดล้อม โดยเริ่มจากการใช้น้ำล้างดินลดความเป็นกรดของดินตามศาสตร์ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ร่วมกับการใช้ปูนมาร์ลปรับสภาพดิน การไถกลบตอซังข้าว ไม่เผาตอซังและฟางข้าว การใช้ปุ๋ยหมัก นำไปใช้ลดปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมี ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การใช้สารชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดศัตรูพืช เพื่อลดการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช จากองค์ความรู้ที่ได้สะสมจากประสบการณ์รวมถึงจากการถ่ายทอดของหน่วยงานทุกหน่วยงาน นายสัมพันธ์ ศรีอ่อน สามารถให้คำแนะนำเป็นที่ปรึกษากับชาวนา

ผู้อื่นได้ เป็นเกษตรกรต้นแบบให้กับชุมชน และนำไปสู่การเป็นศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ภายใต้การบูรณาการหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยมีความตั้งใจว่า “การอันที่ทำได้แล้วเกิดประโยชน์ต่อตนเอง เป็นต้นแบบแก่ชุมชน และพัฒนาพื้นที่อำเภองครักษ์ ย่อมเป็นสิ่งที่เต็มใจทำเพื่อตอบแทนคุณแผ่นดิน”

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

๑.๑ สำนักงานเกษตรอำเภองครักษ์

๑.๒ สำนักงานประมงอำเภองครักษ์

๑.๓ สถานีพัฒนาที่ดินนครนายก

๑.๔ ผู้นำชุมชนและเกษตรกรในพื้นที่

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

๒.๑ ข้อมูลทุติยภูมิ

๒.๒ การสัมภาษณ์เกษตรกรต้นแบบ

๒.๓ Mind Mapping

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

ไม่มี

*****หมายเหตุ** ๑. ให้แนบภาพประกอบในแต่ละข้อ

๒. ใส่ภาคผนวกในส่วนของแผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และศพก. เครือข่าย หรือส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของ ศพก.

ภาคผนวก

ศพก. หลัก

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
ตำบลศิระชะกระบือ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก

นายสัมพันธ์ ศรีอ่อน
ประธาน ศพก. อำเภองครักษ์

 4 หมู่ที่ 3 ตำบลศิระชะกระบือ
อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก

 087 -0731757

สินค้าหลัก : ข้าว
ข้าวแพ็คถุงสุญญากาศ

ฐานการเรียนรู้

- 1 การลดต้นทุนการผลิตข้าว
- 2 การจัดการด้านอารักขาพืช
- 3 ผลิตข้าวไรเบอรี่แพ็คถุงสุญญากาศ
- 4 การแปรรูปผลิตภัณฑ์ ชนมไทย

เทคโนโลยีเด่นของศูนย์เรียนรู้

- การลดต้นทุนการผลิตข้าว
- การจัดการด้านอารักขาพืช
- การเพิ่มมูลค่าสินค้า (ข้าว)
- เศรษฐกิจพอเพียง
- การจัดทำบัญชีครัวเรือน

หลักสูตรการเรียนรู้

- การจำแนกพันธุ์ข้าวปลูก
- การขยายเชื้อชีวภัณฑ์
- การไถกลบตอซังและการปลูกปอเทือง
- การผลิตข้าวแพ็คสุญญากาศ

กิจกรรมการดำเนินงาน

จัดทำโดย สำนักงานเกษตรอำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก

